

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Citromfácska

Egy téli estén, amikor Gyopár bátyám hazajött a ródlizásból, belebújtam a ködmönkémbé, és kisettem a kertünkbe. Meg kellett nézmem, nem hagyta-e nyitva az üvegház ajtaját. Azon a nyáron ugyanis, nyolcadik születésnapomra, egy kis citromfácskát hozott nekem a nagybátyám, Boldizsár bácsi: „Nesze, Moha, honosítsd meg a citromot Törpeháznál!” Ő csak tréfából mondta ezt, de Földigszakáll bácsi, igen nagy örömmre, kijelentette: „Nagyon valószínű, hogy meg lehet honosítani nálunk is.” Volt a kertünkben egy picinyke, düledező üvegház, azt rendbe hoztam, és elhelyeztem benne a fácskát. Körülnézett benne Gyopár is, és a végébe mutatott: „Oda meg beállítom a ródlimat, legalább majd nem havazom össze vele a verandát.”

Nem szóltam ellene, megszoktam már, hogy bármilyen zugot fogtam is használatba, tüstént ő is elhelyezte ott valami holmiját, hogy ne csupán az enyém legyen. Arra azonban nem gondoltam, hogy a havas napok beköszöntével mennyi keserűséget és izgalmat fog okozni nekem az a ródli. Gyopár ugyanis nap-nap után nyitva hagyta a fűtött üvegházacska ajtaját, és mosolygásra ránduló szájsarokkal élvezte, hogy bosszankodom. Sőt! Amikor már vagy ötödször rohantam be hozzá dühöngve, a szemembe is nevetett: „Miért olyan fontos, hogy becsukjam? Hiszen te úgyis becsukod, amikor kiszaladsz megnézni, hogy becsuktam-e.” Ekkora szemtelenségre már szólni se bírtam, belém fagyasztotta a szót, a szavaiból, gúnyos mosolygásából felém áradó hidegség.

Azon a napon, amelyről beszélek, már akkora düh tombolt bennem az ismét nyitva hagyott ajtó láttán, hogy már a becsukásra se szánva időt, visszarohantam Gyopárhoz, és üvöltöttem: „Csúnya-

ság és gazság, amit csinálsz! Szándékosan hagyod nyitva, hogy bosszants!” Egy pillanatra elégedetten elvigyorodott, de tüstént úrrá lett arcvonásain, és mesterkéltszánakozással nevetgélt: „Ó, a kis elbizakodott! Azt hiszi, törődöm vele, hogy bosszankodik-e vagy sem. Hát te ilyen fontos személynek hiszed magad? Ó, te szegény kis számár...”

Már félóra múlva ismét keserített egy másik, szokásos bosszantásával. Tört ént ugyanis még nyáron, hogy egyszer ebéd közben, mialatt a következő fogásra vártunk, Gyopár a terítékem elé nyúlt, megfogta vízzel telt poharamat, és közelebb tette a tányérhoz. De nem az alját fogta meg, hanem fönt, ahol iszik az ember. Ott is maradtak az ujjlenyomatai, és mutattam neki bosszankodva:

„Nézd, mit csináltál! Semmi kedvem ilyen pohárból inni. Mi szükség volt rá, hogy errébb tedd?” „Hogy több helye legyen a tálnak” – de villant is a szeme örömmel. Megtudta, hogy ezzel bosszantani lehet engem. Ettől kezdve minden harmadik-negyedik napon, helycsinálás ürügyével, ott is hagyta az ujjlenyomatát poharamon. Ezt tette azon az estén is, fél órával az ajtó nyitva hagyása után, és hogy ne vádolhassam édesapánk előtt, biztosította is magát: „Azért tolom

arrébb, hogy több helye legyen a süteménynek.” De ugyanakkor leste is mohón az arcomat: bosszankodom-e eléggé. Amit éreztem, több volt bosszankodásnál. Megalázottság volt, és a ravaszság gyűlölete, s minthogy már nem üvölthettem, sírni kezdtem.

Vacsora után Ugribugri öcsém meg én segítettünk a konyhán édesanyánknak, Gyopár meg már mosakodott a szobánkban. Amikor mi is bementünk, aggódva láttam, hogy le van kötve a haja törölközővel, tehát fejet is mosott. A szappanomhoz ugrottam, és már tört is ki belőlem a szidalom. Gyopár ugyanis minden kérésem, tiltakozásom és dühöngésem ellenére újból és újból – hogy ne a saját szappánát hajszálazza össze – az én szappanommat használta fejmosáshoz. Így cselekedett most is, és elégedetten, mosolyra ránduló szájsarokkal hallgatta, hogyan kiabálok: „Hát ennek már sose lesz vége??! Hiszen még idegennek sem szabad így viselkednie, nemhogy egy testvérnek! Mikor leszel már jó?! Gyopár!” Aztán úgy tett, mintha nem is hallaná a szavam, olvasott az ágyban, és nyugodtan fordított egy lapot, én meg úgy éreztem, hogy az a forduló lap jéghideg levegőt csap felém, és vacogott a szívem.

A következő tél közeledtekor már nem bírtam örülni neki, hogy nemsokára esni fog a hó. Hiszen remegnem kellett tőle, hogy Gyopár ismét megaláz, és nap-nap után felbőszít az üvegház ajtajának nyitva hagyogatásával is. Így is volt. A fácskát azonban azon a télen mégsem az ő rosszalkodása következtében fenyegette nagy veszedelem. Hosszú volt a tél, és egy március végi estén különösen erős hideget vártunk éjszakára. Viharos széltől is lehetett tartani. Jól megraktam hát az üvegház kis kályháját. Reggel azonban nagy szomorkás mosollyal jött be a szo-

bánkba édesapánk: „No, kisfi-am..., a citrom törpeházi meghonosításából ezúttal nem lesz semmi. Feltépte a szél az ajtót, még az öntözőkannában is megfagyott a víz.”

A fácskán ugyan nem láttam semmi külső változást, de tudtam, hogy vége. Ekkora hideget nem bírhatott ki. Földigszakáll bácsi, hogy megvigasztaljon, adott nekem néhány egyéb ritka növényt, én meg azokkal együtt tovább gondoztam az üvegházban a citromfácskát is, de most már gépiesen, remény nélkül. Gyopár persze nevetett rajtam: „No látod, mégsem én tettem tönkre a fácskát, hanem a természet.” S minthogy most már hamarosan megjött a nyár, és nem bántott, ha nyitva maradt az ajtó, poharas ujjlenyomatozásával, szappanom összehajzásával és más hasonlókkal kárpótolta magát. Én meg tovább kérleltem, dühöngtem és üvöltöztem rá eredménytelenül.

A nyár közepe táján azonban, éppen azokban a napokban, amikor virágozni kezdtek ritkaságaim, különös dolog történt: Egy délelőtt ismét hajszákkal elborítva találtam a szappanomat, de igen nagy ámulatomra nem éreztem szükségét, hogy tüstént kirohanjak Gyopárhoz a kertbe, és ráripakodjak. Néhány hét múlva már az is előfordult, hogy később sem szóltam neki, a szó legszorosabb értelmében megfeledeztem a haragomról. Ősz felé pedig már ugyanakkor, amikor dühbe gurultam valamely bosszantása következtében, el is nevettem magam Gyopáron. Nevetségesnek tűnt fel előttem, hogy még mindig ilyen törpelelkű törpe: élvezetet okoz neki másnak a bosszantása. Ekkortájt már, ha szóltam is neki, csak ilyen szelíd feddéssel: „Ejnye-ejnye, Gyopár, nem méltó emberhez, amit megint cselekedtél.” Eleinte azt hitte, hogy csak titkolom a dühömet, hogy nem akarok örömet szerezni neki vele. De a tizedik, huszadik szelíd feddés után meg kellett értenie, hogy valóban nem gurultam dühbe. Ekkor megdöbben, ijedten fürkészgette az arcom, és egyszer el is szólt a magát. Dühösen robbant ki belőle titkolt vágya: „Jön még tél, megállj csak! Majd meglátjuk, akkor is ilyen nyugodt

maradsz-e, ha nyitva hagyom az üvegház ajtaját!”

De már a tél elején újabb meglepetések érték őt is, engem is. Ha elhasználta a magának bevitt mosdóvizet, egyetlen szó nélkül másikat vittem be, az ujjlenyomatos pohár helyett bosszankodás vagy sírás nélkül tisztát vettem elő. Egy este azonban, amikor ismét hajszákkal borítva találtam szappanomat, és tisztogatása közben megszokásból odafordultam Gyopár ágya felé, annyira csalódottan és szomorkásan nézett rám, hogy belefájdult a szívem. Úgy tettem tehát, mintha bosszankodnék, megfenyegettem a mutatóujjammal. De nem vidult fel tőle. Dühösen mormogott valamit, és visszacsülyesztette tekintetét a könyvbe. Fordított most is egy lapot, és most a szájalom melegét érezte a szívem. Ekkoriban már nem is láttam nevelés-

gesnek törpelelkűségét, hanem azon törtem a fejem, miként ébreszthetnék benne vágyat a jóság iránt. Ezt azonban nem bírtam kifundálni, csupán abban lettem egyre biztosabb, minél rosszabb valaki, annál fontosabb, hogy érezze a szeretetünket, hiszen ha mi is rosszak lennénk hozzá, jogosnak tarthatná, hogy ő is az legyen hozzánk.

Amit oly mohón várt Gyopár, hogy ismét fűtsek az üvegházban, és essék a hó, végre bekövetkezett. Amikor azonban hazajött az első ródlizásból, olyan ijesztően köhögött, hogy megfeledeztem arról, meg kéne nézmem, becsukta-e az üvegház ajtaját. Megijedt édesanyánk is: „Tüstént feküdj le, kapsz mindjárt valami könnyű vacsorát, és aztán forró hársfate-

át, hogy megizzadj.” Gyopár azonban utálta a hársfateát: „Azt nem kérek! Vagy forró limonádét, vagy semmit!” Édesanyánk mosolygott az akadémikuskodásán: „Honnan vegyek ilyenkor este citromot?” És tréfaképpen hozzátette: „Ha Moha fácskája nem fagyott volna el, akkor talán termett volna rajta egy, és kaphatnál.” Gyopár durván felnevetett: „Mohától? Ő akkor sem adná nekem!” Gonosz-kás mosolyra rándult a szája sarka: „Különösen ma nem!” És elégedett vigyorgással nézte, hogy már rángatom is magamra a ködmönkémet, sietek becsukni az üvegház ajtaját.

Vagy húsz perc múlva benyitottam szobánkba. Gyopár már ágyban feküdt, már meg is vacsoráztott, és most azt várta, hogy édesanyánk bevigye neki, és bediktálja az utált hársfateát. Reménykedve tapasztotta rám lázas tekintetét, dühöngeni fogok-e a nyitva hagyott ajtó miatt. Én azonban nyugodtan tettem le a takarójára a kistálcát a párologó teásbögrével: „Nesze, és minél melegebben idd!” Belekukkantott a bögrébe, aztán rám bámult: „De hiszen ez limonádé! Honnan került citrom?” „A fácskámon termett. De idd már, mert kihűl.” Kortyintott egy picit: „Még nagyon forró. De hát hogyan lehetséges, hogy termést hozott?” „Földigszakáll bácsi azt mondja, neked köszönhetem. Azért nem ártott neki a tavalyi fagy, mert edzetté tetted a folytonos ajtó nyitva hagyással. Hozzászoktattad a hideghez.” Elgondolkodott. Megint figyelmeztetnem kellett, hogy igyon. Most már két kortyot ivott. Aztán anélkül, hogy felnézett volna a bögréről, ezt kérdezte: „És az hogyan lehetséges, hogy ... hogy mostanában már nem gurulsz dühbe?” Most én gondolkodtam el: „Talán azért nem..., mert én is megedződtem. A bosszantásaidtól, te csibész. Tehát kibírom azokat.” Több szó nem is esett. Most már sűrű kortyokban kiitta a limonádét, beburkolódzott a pokrócba, és behunyta a szemét. Kályhánkban ilyenkor este már nem égett a tűz. Jól a válla alá gyűrtem hát a pokrócot, hogy sehol se juthasson hozzá az éjszakai hideg.